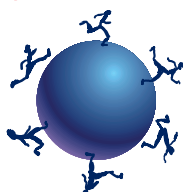

“Kakovost v mobilnosti programa Vseživljenjsko učenje”

Cankarjev dom, Ljubljana, Slovenija, 12. in 13. junij 2008

Ujemi perspektivo

Mobilnost širi obzorja

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

374.7

KAKOVOST v mobilnosti programa Vseživljenjsko učenje:
poročilo konference, Ljubljana, Slovenija, 12. in 13. junij 2008 /
[poročilo pripravil Roger Sumpton ; prevod Skrivanek prevajalske
storitve]. - Ljubljana : CMEPIUS, Center RS za mobilnost in evropske
programe izobraževanja in usposabljanja, 2008

ISBN 978-961-6628-16-7

1. Sumpton, Roger
242042368

Ta publikacija je avtorsko delo in je avtorsko zaščitena pod licenco Creative Commons:

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Deljenje pod enakimi pogoji 2.5 Slovenija.

Delo je dovoljeno:

- reproducirati, distribuirati, dajati v najem in priobčevati javnosti
- ter
- predelati

pod spodaj navedenimi pogoji.

1. Pri uporabi dela morate navesti izvirnega avtorja besedila z imenom in priimkom ter izdajatelja publikacije - CMEPIUS.

2. Teža dela ne smete uporabiti v komercialne namene.

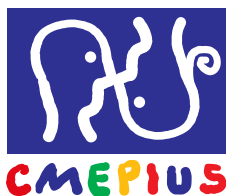
3. Če spremenite, preoblikujete ali uporabite to delo v svojem delu, lahko distribuirate predelavo dela le pod licenco, ki je enaka tej.

Pri vsaki uporabi ali distribuiranju morate uporabnike seznaniti s pogoji licence za to avtorsko delo.

Kateri koli od teh pogojev se lahko razveljavi, če za to dobite dovoljenje CMEPIUS-a.

Vaše pravice do poštene rabe in druge pravice niso omejene z zgoraj navedenim.

Celotna licenca je dostopna na <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/si/legalcode>.

**Center RS za mobilnost
in evropske programe
izobraževanja in
usposabljanja**

Ob železnici 16
1000 Ljubljana, Slovenija
Tel.: (01) 586 42 51
Fax: (01) 586 42 31
E-pošta: info@cmepius.si
www.cmepius.si

Izdal: CMEPIUS, Center RS za mobilnost in evropske
programe izobraževanja in usposabljanja

Uredila: Maja Mihelič - Debeljak
Pripravil: Roger Sumpton
Lektoriranje: Petra Tomše
Prevod: Skrivanek prevajalske storitve d.o.o.
Oblikovanje: Studio 22
Tisk: Tiskarna Littera picta
Naklada: 1000 izvodov
Ljubljana, september 2008

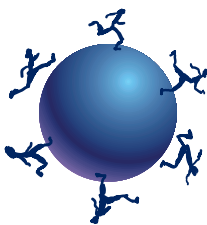
Slovensko predsedstvo EU 2008
Slovenian Presidency of the EU 2008
La Présidence slovène de l'UE 2008

“Kakovost v mobilnosti programa Vseživljenjsko učenje”

Cankarjev dom, Ljubljana, Slovenija, 12. in 13. junij 2008

POROČILO KONFERENCE

Ujemi perspektivo

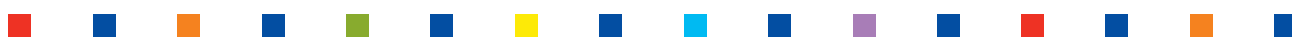

Mobilnost širi obzorja

KAZALO

PREDSTAVITEV	3
PROGRAM	4
OTVORITEV	10
UVODNIKI	12
DELOVNI SKUPINI	14
Delovna skupina 1: Mobilnost za vse – premagovanje ovir	14
Delovna skupina 2: Mobilnost izobraževalcev – vodilo sprememb	18
ZAKLJUČKI	22
PRILOGE	24

PREDSTAVITEV

Pričujoče poročilo povzema zaključke konference Kakovost v mobilnosti programa Vseživljenjsko učenje. Konferenca je potekala 12. in 13. junija 2008 v Ljubljani v okviru dejavnosti slovenskega predsedovanja Svetu EU. Organizirali so jo Center RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja (CMEPIUS), Ministrstvo za šolstvo in šport Republike Slovenije ter Generalni direktorat za izobraževanje in kulturo Evropske komisije.

Program Vseživljenjsko učenje vključuje vrsto pobud za izobraževanje in usposabljanje. S štirimi sektorskimi programi – Comenius (predšolsko in šolsko izobraževanje), Erasmus (višje strokovno in visokošolsko izobraževanje), Leonardo da Vinci (poklicno in strokovno izobraževanje in usposabljanje) ter Grundtvig (izobraževanje odraslih) – omogoča posameznikom v vseh življenjskih obdobjih, da se vključujejo v izobraževalne aktivnosti po vsej Evropi. Mobilnost¹ je bistvena komponenta programa: precejšen del aktivnosti in sredstev programa je namenjen prav mobilnosti.

Mednarodna mobilnost posameznikov kot orodje za doseganje ciljev strategije konkurenčnosti EU (lizbonska strategija) postaja vse pomembnejša. Pri mobilnosti ne gre le za povečevanje količine individualne mobilnosti, temveč tudi za njeno kakovost. Kakovostnejša mobilnost prinaša večje vplive tako za posameznika in za organizacijo kot tudi za širše okolje.

Udeleženci konference so se posvečali vprašanju kakovosti mobilnosti. Namen je bil pridobiti priporočila kako izboljšati dostopnost mobilnosti ter okrepiti kakovost, prepoznavnost in učinke mobilnosti osebja. Razprava je temeljila tako na evropski politiki kot tudi politiki posameznih držav glede vseživljenjskega učenja, prav tako pa tudi na praksi organizacij in posameznikov, ki so sodelovali v mednarodni mobilnosti.

¹ Mobilnost je bivanje za določen čas v drugi državi članici zaradi študija, delovne prakse, drugih dejavnosti učenja ali počevanja ali sorodnih administrativnih dejavnosti, ustrezno podprto s pripravljivimi ali z osvežitvenimi tečajji v jeziku gostitelja ali v delovnem jeziku. (To je skladno z definicijo Sklepa št. 1720/2006/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. novembra 2006 o uvedbi akcijskega programa na področju vseživljenjskega učenja.)

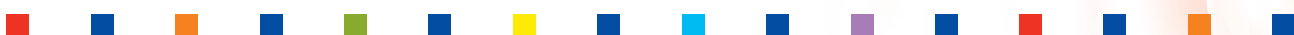
PROGRAM

Konferenca se je udeležilo več kot 390 predstavnikov iz 32 držav. Začela se je 12. junija s slavnostno večerjo, ki sta jo gostila dr. Milan Zver, minister za šolstvo in šport Republike Slovenije, in Ján Figel', evropski komisar za izobraževanje, usposabljanje, kulturo in mladino. Zbrane je nagovorila Ljudmila Novak, poslanka Evropskega parlamenta in članica Odbora za kulturo in izobraževanje EP.

Ob večerji so bili predstavljeni projekti, nominirani za evropsko priznanje na področju vseživljenjskega učenja za kakovost v mobilnosti. Petnajst zmagovalnih projektov iz 13 držav članic je pokazalo, kako mobilnost širi obzorja, povečuje spretnosti, ustvarja priložnosti ter kdo resnično ustvarja mobilnost. Evropske zgodbe o uspehu so bile med konferenco 13. junija nagrajene z zlatim, srebrnim in bronastim priznanjem za akcije mobilnosti v vsaki izmed naslednjih petih kategorij: Comenius za šolsko izobraževanje, Erasmus za višje in visokošolsko izobraževanje, Grundtvig za izobraževanje odraslih, Leonardo da Vinci za poklicno in strokovno izobraževanje in usposabljanje in za prečne aktivnosti v kategoriji Jeziki.²

² Za podrobnosti o zmagovalcih v vsaki kategoriji si oglejte spletno stran <http://www.qim.si/nagrade/> in Katalog razstavljenih projektov – Evropska priznanja na področju vseživljenjskega učenja za kakovost v mobilnosti 2008.

Dobitniki zlatih priznanj so bili:

- za Comenius projekt **Ko pesmi združujejo**, ki ga je koordinirala prva gimnazija iz Ventspilsa v Latviji;
- za Erasmus **intenzivni programi arheologije**, ki jih izvaja Instituto Politécnico de Tomar s Portugalske;
- za Leonardo da Vinci (mobilnost) **Izmenjava zaposlenih med podjetjema** v letu 2006, ki jo je koordinirala gasilska in reševalna služba iz Shropshira v Veliki Britaniji;
- za Grundtvig **Usposabljanje o verski raznolikosti in boju proti diskriminaciji**, ki ga je koordiniral Centre Européen Juif d'Information iz Bruslja v Belgiji;
- za prečne aktivnosti v kategoriji Jeziki projekt **Lingu@net Europa Plus**, ki ga je koordiniral CILT, Nacionalni center za jezike iz Londona v Veliki Britaniji.

Dobitniki srebrnih priznanj so bili:

- za Comenius projekt **CIRCE** – evropski portal za IKT in klasično poučevanje, ki ga je koordinirala Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap iz Bruslja v Belgiji;
- za Erasmus **Visoka zdravstvena šola iz Talina** (Tallinna Tervishoiu Kõrgkool) v Estoniji;
- za Leonardo da Vinci projekt **Nove meje in skupna kmetijska politika za evropsko ekološko kmetijstvo**, ki ga je koordiniral CEZ – Bergerie Nationale iz Rambouilleta v Franciji;
- za Grundtvig projekt **SPICES** – družbena promocija medkulturnega sporazumevalnega strokovnega znanja in spretnosti, ki jo je koordinirala Università degli Studi di Perugia, Dipartimento di Lingue e Letterature antiche, moderne e comparate iz Perugia v Italiji;
- za prečne aktivnosti v kategoriji Jeziki projekt **FEEL** – zabavno, preprosto in učinkovito učenje o državah, kulturah in jezikih, ki ga je koordinirala univerza Vytautas Magnus iz Kaunas v Litvi.

Dobitniki bronastih priznanj so bili:

- za Comenius **Tomasz Wąsik**, jezikovni asistent s Poljske, pod vodstvom Sandenskolan iz Bodna na Švedskem;
- za Erasmus **Univerza južne Danske** iz Odenseja na Danskem;
- za Leonardo da Vinci projekt **Primerjava evropskih učnih pristopov k novemu izobraževalnemu programu mehatronik operater**, ki ga je koordinirala Srednja poklicna in strokovna šola Bežigrad iz Ljubljane;
- za Grundtvig projekt **Zvezde izpod kamenja** – večkulturno znanje za izobraževanje odraslih, ki ga je koordiniral Business Club »Australia« z Dunaja v Avstriji;
- za prečne aktivnosti v kategoriji Jeziki projekt **Glossomuseum**, ki ga je koordinirala Evropska kulturna organizacija – družbeno izobraževanje – ECOSE iz Aten v Grčiji.

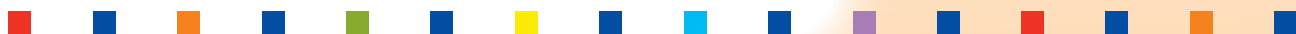

Konferenca je bila podprta z razstavo izbranih evropskih projektov in objavo priložnostnega razstavnega kataloga ter priprava posebnih brošur o primerih dobre prakse³ v vseh nagrajenih kategorijah.

Kopija programa konference je v prilogi A.

³ Glejte publikacije Generalnega direktorata za izobraževanje in kulturo Evropske komisije: *Mobilnost ustvarja priložnosti, evropske zgodbe o uspehu (Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci, Grundtvig in Jeziki)*.

OTVORITVENI GOVOR

Dr. Milan Zver, minister za šolstvo in šport Republike Slovenije, je v otvoritvenem govoru čestital nagrajenim projektom in poudaril, da njihov uspeh kaže, koliko je mogoče pridobiti iz naložbe v izobraževanje in učenje. Govoril je o prispevku mobilnosti pri razvoju evropske identitete, omenil pa je tudi številne izboljšave glede kakovosti izobraževanja in usposabljanja, ki so se porodile iz programov EU, od katerih nekateri potekajo že več kot 20 let. Prav tako je poudaril, da si je Slovenija kot predsedujoča Evropskemu svetu zastavila številne prioritete, za katere ima mobilnost poseben pomen:

- povečanje vloge izobraževanja v lizbonski strategiji;
- priprave za leto 2009 kot evropsko leto ustvarjalnosti in inovativnosti;
- promocija večjezičnosti in medkulturnega dialoga.

UVODNI NAGOVOR:

Vizija mobilnosti po letu 2010 – vizija iz perspektive EU

Ján Figel', evropski komisar za izobraževanje, usposabljanje, kulturo in mladino, je v uvodnem nagovoru opredelil perspektivo EU glede mobilnosti po letu 2010. Pozdravil je udeležence in omenil, da je zavezanost vseživljenjskemu učenju očitna, saj je to med slovenskim predsedovanjem EU največji dogodek na področju izobraževanja in usposabljanja. Osrednja politika EU je prosti pretok idej in praks; ta pa je v veliki meri odvisen od mobilnosti, ki je za Evropo pomembna opora pri ustvarjanju resnično evropskega trga delovne sile. Poleg tega se poklicne, družbene in osebne prednosti mobilnosti z napredkom EU lahko še okrepijo, zlasti s kölnovsko in z bolonjsko reformo, z namenom še dodatno izboljšati kakovost izobraževanja in mobilnosti. Figel' je govoril o koristih evropskega programa Vseživljenjsko učenje, ki namenja 70 odstotkov svojega proračuna akcijam mobilnosti. Erasmus vsako leto pošilja v tujino okrog 160.000 študentov in 26.000 učiteljev; 450.000 ljudi je v letih 2006 in 2007 prejelo dotacije za mobilnost Leonardo da Vinci; 50.000 odraslih učencev in osebja je podpiral program Grundtvig; 3.000 šolskih partnerstev Comenius je leta 2006 vključevalo 12.430 šol. Program poleg tega daje drugo priložnost ljudem iz obrobni skupin, ki pogosto ne dokončajo šolanja, in tako pomaga graditi bolj družbeno inkluzivno Evropsko unijo.

V zvezi z naslednjimi koraki mobilnosti za EU je Figel' poudaril, da je treba v EU v obdobju globalizacije in ekonomije znanja dvigniti standard in narediti velike korake na področju izobraževanja in mobilnosti ter kakovosti obeh. Korak v tej smeri je bila ustanovitev foruma vrhunskih strokovnjakov za mobilnost v EU, z namenom preučitve položaja izobraževanja in usposabljanja po letu 2010. Figel' je zaključil s štirimi pomembnimi vidiki, ki jih je treba obravnavati, da bi prišlo do potrebnih izboljšav:

- z mobilnostjo za vse, kar pomeni, da je zahteva po mobilnosti običajna praksa pri vseživljenjskem učenju in zaposlitvah;
- z novimi partnerstvi z državami članicami EU, da bi čim bolje izkoristili zdajšnji program;
- s približanjem programov mobilnosti ljudem in z zagotavljanjem, da bi mobilnost ljudem spremenila in obogatila življenje;
- z izboljšanjem priznavanja kvalifikacij, pridobljenih z mobilnostjo, zlasti z zagotovitvijo novega evropskega okvira do leta 2010 (evropski sistem prenosa in akumulacije kreditov (ECTS) ter evropski kvalifikacijski okvir za vseživljenjsko učenje (EQF)).

UVODNIKI

– mobilnost kot orodje za širitev obzorij

Na temo mobilnosti kot orodja za širitev obzorij so bile podane tri predstavitve.

Odile Quintin, generalna direktorica Generalnega direktorata za izobraževanje in kulturo Evropske komisije, je v izhodiščih svoje predstavitve zatrdila, da je zdaj primeren čas za pogovor o mobilnosti v trenutnem političnem kontekstu kölnskega in bolonjskega procesa ter v času razvoja evropskega kvalifikacijskega okvira (EQF). Poudarila je, da je treba povečati dostopnost mobilnosti, razširiti paleto priložnosti in ponuditi hitre poti do boljših spretnosti. V zvezi z razvojem spretnosti je Quintinova omenila, da bo Komisija ob koncu leta predstavila načrt svojih idej za »nove spretnosti za nova delovna mesta« in da bo v sodelovanju z državami članicami identificirala primanjkljaj spretnosti in se nanj tudi odzvala. Izpostavila je tudi pomen EQF, Europassa, zbirke podatkov Ploteus za izobraževalne možnosti, ECTS in pred kratkim predlaganega sistema ECVET za prenos kreditnih točk na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja; vse to so deli obsežne evropske strategije za izboljšanje mobilnosti, tako da bi kvalifikacije postale primerljive in razumljive ne glede na meje.

Quintinova je še dejala, da morajo biti vse akcije mobilnosti zelo kakovostne, njihov vpliv pa mora biti dolgotrajen. Izobraževalno osebje je želela spodbuditi, naj odpotuje in si ogleda potek učenja in poučevanja drugod. To lahko koristi širši izobraževalni skupnosti, saj se njeni člani učijo novih pristopov, po vrnitvi domov pa se lahko učinki novih idej pomnožijo.

Poudarila je tudi potrebo po tesni povezavi med podjetji in izobraževalnimi ustanovami. Sodelovanje in učne izmenjave med visokošolskimi zavodi in podjetji so bistveni za izboljšanje spretnosti osebja, saj učiteljem in raziskovalcem predstavljajo podjetništvo. Enako pomembne so pobude, ki spodbujajo učitelje in vodje usposabljanja, da inovacije prenašajo med poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem ter višjim izobraževanjem.

Pri tem je poudarila tudi, da so za poslovanje in konkurenčnost bistvenega pomena jezikovne spretnosti.

Prof. Maria João Rodrigues, predsedujoča Forumu za mobilnost v EU, je orisala razmišljanje foruma pred njegovim zaključnim srečanjem konec junija. Po njenih besedah Forum prepoznava ambicije EU za mobilnost v Evropi, vendar na mobilnost gleda kot na odskočno desko za vse državljane in meni, da je treba zastaviti nove cilje, da bi ambicijo spremenili v realnost. Forum je opredelil tri glavne prednostne točke politik:

- zagotavljanje pomnoženih priložnosti za mobilnost pri učenju – z novim evropskim partnerstvom za promocijo in financiranje mobilnosti pri učenju;
- širjenje razpona evropskih poti za mobilnost – širjenje evropskih okvirov za priznavanje kvalifikacij, izdelavo skupnih standardov (skladno z izidi bolonjskega procesa) in razvijanje evropskega omrežja organizatorjev mobilnosti na področju učenja;
- izboljšavo pogojev za podporo mobilnosti – najprej z izboljšano mobilnostjo za učitelje, vodje usposabljanja in vodstvene delavce v izobraževanju, pri čemer naj bi se uporabljala orodja spleta 2.0 (Web 2.0 tools) za podpiranje procesa mobilnosti in zbirke podatkov centrov Erasmus.

Rodriguesova je ob koncu poudarila, da mora biti mobilnost v središču programa konkurenčnosti EU (lizbonske strategije) in da je treba storiti vse, kar je mogoče, da bi ljudje lahko razvili primerne spretnosti in prilagodljivost za prihodnje gospodarsko okolje.

Prof. Aleksandra Kornhauser Frazer je k mobilnosti pristopila z vidika posameznika. Na začetku predstavitve je omenila širok razpon nalog, ki jih vsebuje Evropska listina mobilnosti. Pojasnila je, da je po njenem mnenju več različnih vplivov mobilnosti, in sicer na posameznika, organizacijo, državo in regijo, pomemben pa je tudi globalni učinek. Opisala je vrednost mobilnosti zase in za druge vplivne evropske znanstvenike v zadnjih dvesto letih (Valvasorja, Hacqueta, Preloga, Reichsteina).

Aleksandra Kornhauser Frazer je pojasnila, da zgodovina kaže na koristnost mobilnosti v naslednjih primerih: kadar temelji na mešanih ekipah (torej je medkulturna in interdisciplinarna), kadar vsebuje povezave med raziskovanjem, izobraževanjem in inovacijami, kadar ji sledi povezovanje stikov, kadar je podprta (npr. s programom mobilnosti) in kadar so prepoznani in upoštevani človeški oziroma medosebni vidiki. Pojasnila je tudi, da pri pobudah mobilnosti lahko manjkajo povezave z nacionalnimi zavodi in gospodarstvom. To pomeni, da koristi mobilnosti niso v celoti izkoriščene. Zaključila je z metaforo, da so akcije mobilnosti kot listi, ki vsrkavajo sonce, da pa bi bili povsem uspešni, listi ne smejo biti raztreseni in morajo biti organizirani v dobro zasnovan sistem.

DELOVNI SKUPINI

Sledili sta dve vzporedni delovni skupini s 166 predstavniki v prvi in 150 predstavniki v drugi. V nadaljevanju so predstavljene ugotovitve obeh delovnih skupin.

Delovna skupina 1: **Mobilnost za vse – premagovanje ovir**

Delovna skupina se je osredotočila na ovire v mobilnosti, ki izhajajo iz družbenega in ekonomskega ozadja posameznikov, ter na postopke za odpravo teh ovir. Pri tem je razpravljavce zanimalo, kako je mogoče doseči večjo dostopnost mobilnosti, še zlasti ob upoštevanju družbenih in ekonomskih ovir, ter katere nove priložnosti bi bile lahko ponujene. Kontekst te delovne skupine je povzet v prilogi B.

- Predsedujoča: **Jannie Roemeling** – Nizozemska, neodvisna strokovnjakinja
- Uvodničarja: **dr. Andrej Rus** – Slovenija, Univerza v Ljubljani
Alan Smith – Evropska komisija, namestnik vodje Oddelka za izobraževanje odraslih
- Panel:
Barbara Nolan – Evropska komisija, vodja Oddelka za visoko šolstvo
Mikko Nupponen – Finska, CIMO
prof. Gabriella Brigitte Klein – Italija, Università degli Studi di Perugia
Jože Meh – Slovenija, Gorenje d.d.
dr. Renate Heinisch – članica Evropskega ekonomsko-socialnega odbora, strokovnjakinja
- Poročevalec: **Kursat Levent Egriboz** – Velika Britanija, Nacionalna agencija

Mobilnost ponuja priložnosti za osebno in poklicno rast, razvija mednarodno sodelovanje in razumevanje med posamezniki in organizacijami ter izboljšuje kakovost sodelujočih organizacij. Odziva se na potrebe evropskih skupnosti in krepi evropsko razsežnost nacionalnih sistemov učenja. Izkazalo se je, da mobilnost posameznih udeležencev izboljšuje njihove možnosti zaposlitve in jih bolje pripravi tako na nacionalni kot mednarodni trg delovne sile. Mobilnost lahko prinese koristi tako za posameznike kot tudi za organizacije. Novi uvidi organizacijam lahko pomagajo predelati in razviti uveljavljeno prakso. Mobilnost jim lahko prinese tudi gospodarsko korist in dobiček.

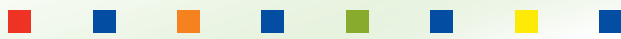
Mobilnost na splošno postaja pomembno gonilo sprememb in izboljšanja družbe. Splošno izhodišče delovne skupine je bilo, da mobilnost prinaša koristi. **Bistveno vprašanje pa je, zakaj mobilnosti ne izkoristi večje število ljudi.** Možnih odgovorov je veliko – morda posameznik ali organizacija:

- ne ve za priložnosti mobilnosti in za koristi, ki jih prinaša;
- želi sodelovati pri mobilnosti, vendar ne more premagati zadržkov zaradi domačega okolja: domačih obveznosti (v službi, družini in med prijatelji), osebnih strahov, predsodkov v lokalnem okolju;
- nima dovolj motivacije za sodelovanje, saj nekateri delodajalci npr. ne priznavajo koristi;
- tega finančno ne zmore;
- ne zmore administrativnega bremena organiziranja mobilnosti (npr. organizacija ni zmožna upravljati mednarodnih projektov);
- pričakuje težave v zvezi s priznavanjem študijskega ali delovnega obdobja v drugi državi;
- ne spada v nobeno ciljno skupino za ponujene vrste mobilnosti itd.

Na tej podlagi je imela delovna skupina dve predstavitvi, sledila pa je odprta razprava s predstavniki, ki so jo spodbudila opažanja panelistov.

Dr. Andrej Rus je podal predstavitev pojma mobilnosti z družbeno-ekonomskega vidika. Opisal je razpon družbenih in ekonomskih dejavnikov, ki lahko vplivajo na odločitev posameznika glede sodelovanja v pobudah mobilnosti: organizacijskih dejavnikov, vidikov posameznika (bivalnih pogojev, starosti, spola, družinskih vrednot itd.), družbenega položaja, pravnega konteksta (npr. zahtev za vizum in delovno dovoljenje, priznavanja študija in dela v tujini). Govoril je o tradicionalnem modelu mobilnosti, ki se ukvarja z 'vleko' in s 'potiskom' takšnih dejavnikov. Zagovarjal je mnenje, da se pri bolj razdelanem pristopu upošteva širše prepletanje družbeno-ekonomskih dejavnikov in družbenih mrež kot vplivov na posameznikovo mobilnost. Pri tem pristopu družbene mreže štejejo za vmesne površine, ki tolmačijo dejavnike vleka in potiska. Pomembno je, kako močne so vezi posameznika in teh mrež, mobilnost pa je mogoče spodbujati, če so med mrežami vzpostavljeni mostovi. Močne mreže lahko vodijo v pomanjkanje splošnega zaupanja in zmanjšujejo pripravljenost zaupati neznancem, kar lahko zavira mobilnost. Dr. Andrej Rus je zaključil, da bi programi mobilnosti lahko uporabljali posrednike, ki bi povezali ciljne uporabniške skupine z nacionalnimi agencijami in s potencialnimi gostitelji.

Alan Smith se je osredotočil na pomembnost mobilnosti v programih EU. Povedal je, da ima program Vseživljenjsko učenje proračun 6.979 mio evrov, pri čemer je 75 odstotkov sredstev namenjenih pobudam mobilnosti. Toda dejavnosti mobilnosti se udeležuje relativno majhen delež ciljnih skupin (npr. v programu Erasmus samo 3,5 odstotka). Omenil je vplive vsakega izmed podprogramov: sodelovanje pri pobudah mobilnosti Erasmus je na primer več kot polovici udeležencev pomagalo najti prvo službo, tri četrtine udeležencev v mobilnosti Comenius je bilo motiviranih za učenje novega jezika, večina udeležencev programa Grundtvig pa je pokazala izboljšano jezikovno sposobnost. Vplivi na udeležence programa Leonardo so osupljivi: gre za pozitivne učinke na zaposlitev (npr. večjo odgovornost in poklicno napredovanje), izboljšave osebnih, družbenih in medkulturnih spretnosti.

Alan Smith je govoril tudi o ovirah za mobilnost, ki so bile povzete kot osnova delovne skupine, in predlagal akcije za izboljšanje sodelovanja. Take akcije naj bi bile med drugim boljše obveščanje o priložnostih, več učenja jezikov, večja podpora na strani organizacij, boljša razpoložljivost in zasnova programov, bolj transparentni podatki in spremljanje v zvezi s pobudami mobilnosti, raziskovanje vloge tako imenovane navidezne mobilnosti, izboljšano financiranje, kar vključuje potrebo po dodatnih virih financiranja (npr. iz državnih sredstev in zasebnega sektorja).

Panelisti so z več točkami spodbudili razpravo:

- Predvsem program Erasmus je veliko dosegel glede priznavanja študija v tujini (bolonjski proces) in je univerzam predstavil koristi, ki jih mobilnost prinaša tako za študente kot učitelje.
- Koristi mobilnosti osebja za podjetja so izkusili v podjetju Gorenje d.d., kjer so odkrili, da so zaposleni, ki so sodelovali v pobudah mobilnosti, postali bolj prilagodljivi pri delu in bolj odprti za nove ideje in načine dela. Mobilnost osebja prav tako lahko prispeva k novim vezem, ki lahko odprejo dostop do novih trgov.
- V zvezi s financiranjem mobilnosti je bila poudarjena vloga nacionalnega financiranja (nekatero države članice npr. dopolnjujejo sredstva za Comenius in Erasmus), toda to bi se dalo razviti še dlje. Nekateri predstavniki poročajo, da so njihove države članice poskušale dopolniti sredstva za VŽU s sredstvi Evropskih strukturnih skladov, česar pa Evropska komisija ni podprla.
- Priznana je bila pomembnost družin pri spodbujanju in podpiranju mobilnosti, priznati pa je treba tudi potrebe starejših ljudi, ki sodelujejo pri mobilnosti.
- Za uspešne izkušnje mobilnosti so pomembni jeziki, prav tako pomembne pa so tudi dobre komunikacijske spretnosti. Pri pripravi mobilnosti je treba podpirati tako komunikacijske kot jezikovne spretnosti.

V razpravi delovne skupine so bile ugotovljene tri vrste koristi zaradi mobilnosti:

- **ekonomske** – ustvarja se pristna evropska delovna sila, ki je prilagodljiva in se zaveda različnosti kultur;
- **družbene** – pomemben prispevek k pojavu resnično evropske družbe;
- **individualne** – izboljšajo se priložnosti in spretnosti v zvezi z delom, ljudem je omogočeno izmenjevanje informacij, znanja in izkušenj.

Razpravljavci so poudarili tudi, da mora biti mobilnost dostopna vsem državljanom, ne glede na njihov družbeno-ekonomski položaj in ozadje. Ugotovljene so bile naslednje ovire za mobilnost:

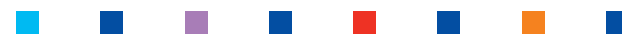
- ljudje se ne zavedajo priložnosti za mobilnost;
- v družini ni tradicije mobilnosti (tj. ni vzornikov, družbene strukture pa so zaprte);
- različni osebni zadržki (družinske obveznosti, oddaljene lokacije, nezaupanje neznancem);
- ljudje niso prepričani, da mobilnost prinaša resnične koristi;
- administrativne težave (tj. zapleteni prijavitni obrazci, 'evrožargon', pomanjkanje vodenja);
- ustrezne organizacije ljudi ne spodbujajo dovolj;
- skrb, da bi šlo za izgubo časa in da ne bi prejeli zadostnega priznanja in kreditov, kar povzroči skrb glede kakovosti pobud mobilnosti;
- pomanjkanje potrebnih jezikovnih in medkulturnih spretnosti;
- finančni zadržki.

V delovni skupini je bilo poudarjeno, da je potrebna holistična strategija, ki bi vključevala vrsto zainteresiranih oseb, da bi lahko premagali našete ovire. Priporočila za dejanja so bila:

- **Komunikacija:** potrebna je učinkovita komunikacijska strategija, da bi dvignili profil mobilnosti in njenih koristi.
- **Administracija:** programi mobilnosti morajo biti čim prijaznejši do uporabnika, s preprostejšimi strukturami, pravili in postopki, prirojenimi po meri različnih ciljnih skupin, ki segajo od najmlajših do starejših državljanov. Evropska komisija mora organizirati samo eno informacijsko točko o vseh programih v EU.
- **Financiranje:** zagotoviti je treba zadostno financiranje, da bi v mobilnosti lahko sodelovalo čim več ljudi, ki izhajajo iz različnih družbenih in ekonomskih razmer. Treba je zagotoviti bolj sistematičen razvoj in promocijo pokroviteljstva iz zasebnega sektorja, lahko pa bi raziskali tudi inovativne modele financiranja, na primer evropske posojilne sheme za študente. Evropska komisija mora državam članicam dovoliti, da dopolnijo financiranje VŽU za decentralizirane akcije s sredstvi Evropskih strukturnih skladov.
- **Spremljanje:** na voljo je prostor za izboljšane sisteme spremljanja in orodja mobilnosti, ki bi lahko omogočili zbiranje podatkov ter tako osvetlili težave in koristi v zvezi z mobilnostjo.
- **Upravičenci:** treba je določiti strategijo, ki bi pri mobilnosti podpirala in izboljševala sodelovanje posameznikov s posebnimi potrebami ter zapostavljenih družbenih skupin in etničnih manjšin.

Delovna skupina 2: Mobilnost izobraževalcev – vodilo sprememb

V tej delovni skupini so razpravljali o tem, kaj je treba storiti za izboljšanje mobilnosti učnega osebja ter kakšen je vpliv mobilnosti na organizacije in izobraževalne sisteme. Ugotavljali so, kako bi bilo mogoče vplivati na organizacije, da bi v svoje splošne strategije vključile mobilnost osebja.

- Predsedujoča: **Frankie Ord** – Velika Britanija, Ministrstvo za izobraževanje in spretnosti, članica Odbora programa Vseživljenjsko učenje
- Uvodničarja: **Ute Haller-Block** – Evropska komisija, Generalni direktorat za izobraževanje in kulturo, program Vseživljenjsko učenje, Vodja enote za poklicno izobraževanje
dr. Søren Kristensen – Danska, Tehne, strokovnjak za evropsko kakovost v mobilnosti
- Panel: **prof. Aleksandra Kornhauser Frazer** – Slovenija, neodvisna strokovnjakinja
Nikolaj Lipič – Slovenija, Srednja poklicna in strokovna šola Bežigrad
Fiora Imberciadori – Italija, Nacionalna agencija programa VŽU
Adam Pokorny – Evropska komisija, Generalni direktorat za izobraževanje in kulturo, program Vseživljenjsko učenje, Vodja enote za šolsko izobraževanje
Michaela Feuerstein – CEDEFOP, koordinatorka programa Študijski obiski
- Promotorja projekta: **Henrik B. Hansen** – Danska, Falck
dr. Steve Worrall – Velika Britanija, Shropshire, gasilska in reševalna služba
- Poročevalka: **Fiona Croke** – Irska, Nacionalna agencija programa VŽU

Kontekst mobilnosti učnega osebja, o katerem se je razpravljalo v tej delovni skupini, je opisan v prilogi C. Na splošno se priznava, da mobilnost učnega osebja na vseh ravneh izobraževanja lahko povzroča pozitivne vplive tako na posameznike kot na njihove organizacije. Kljub kratkotrajnosti mobilnost osebja lahko prinaša druge dolgotrajne koristi, saj lahko vodi do dolgotrajnih partnerstev, tkanja vezi in sodelovanja. Raziskave pa so pokazale, da mobilnost sicer zelo vpliva na posamezne udeležence, vendar je ta vpliv velikokrat lokaliziran in se pogosto konča, ko se izteče financiranje s strani projekta. Zato je pomembno izboljšati trajnost in širši vpliv projektov mobilnosti, na primer tako, da bi se v celoti sprejela Evropska listina mobilnosti. Da bi izboljšali kakovost in učinkovitost sistemov izobraževanja in usposabljanja, sta bistvenega pomena trajno izobraževanje in usposabljanje učiteljev ter vodij usposabljanja. Pogosto pa manjka načrt razvoja zavoda oziroma organizacije, v katerem bi bila mobilnost osebja priznana kot del razvoja kariere posameznika ter kot prispevek k splošnemu razvoju organizacije in njenim dosežkom.

Na tej podlagi je imela delovna skupina dve predstavitvi. Sledila jima je odprta razprava z predstavniki, ki so jo spodbudila opažanja panelistov.

Predsedujoča je predlagala tri **izhodišča za razpravo**, na katera so se osredotočili razpravljavci:

1. Določitev ključnih meril kakovosti za zagotavljanje kakovosti pri poklicni mobilnosti.
2. Kako zainteresirane osebe to dosegajo?
3. Opredelitev ključnih priporočil, ki naj se prenesejo v obdobje francoskega predsedovanja EU.

Ute Haller-Block je predstavila ozadje politike za mobilnost učnega osebja ter izzive in razvoj za prihodnost. Poudarila je štiri ključne teme, ki jih bo treba obravnavati do leta 2010:

- opredelitev spretnosti, ki so potrebne za spreminjajočo se vlogo učiteljev in vodij usposabljanja;
- vrste podpore za prilagajanje spreminjajoči se vlogi;
- zagotavljanje ustrezne vstopne ravni za poklic;
- nudenje vstopnih poti v poklic za strokovnjake na posameznem področju.

Za položaj učiteljev in vodij usposabljanja do leta 2010 so relevantna tri področja razvoja politike izobraževanja in usposabljanja: sporočilo Komisije o kakovosti usposabljanja učiteljev (avgust 2007), sklepi Sveta (avgust 2007) ter dejavnosti timskega učenja ter učenja med vrstniki, kar prispeva k razvoju omenjene politike. Med temami so med drugim tudi naslednje: priznavanje vseživljenjskega učenja za učitelje in vodje usposabljanja, kulturna raznolikost v učilnici, nova partnerstva med izobraževalnimi zavodi za učitelje/vodje usposabljanja in šolami (prilagajanje potrebam posameznih učencev), več povezovanja med univerzami in podjetji, povezave med disciplinami.

Ute Haller-Block je opisala vrsto pobud za mobilnost učnega osebja v programih EU za vseživljenjsko učenje. V programu Comenius so mogoči statusi asistenta (kar prihodnjim učiteljem omogoča boljše razumevanje evropske razsežnosti poučevanja in učenja), usposabljanja ob delu in partnerstva. V programu Leonardo da Vinci pobude mobilnosti vsebujejo priložnosti, da si učno osebje izmenjuje izkušnje na mednarodni ravni. Vsi programi vključujejo študijske obiske za strokovnjake na področju splošnega in poklicnega izobraževanja ter usposabljanja.

Ute Haller-Block je zaključila s predstavitvijo prihodnjih izzivov za mobilnost učnega osebja, povezanih z vprašanji o tem, kako:

- povečati zavest o pomenu mobilnosti učiteljev in vodij usposabljanja;
- povečati obseg mobilnosti;
- zagotoviti kakovost mobilnosti;
- zagotoviti nove ali dodatne vire financiranja za mobilnost učnega osebja.

Dr. Soren Kristensen je govoril o kontekstu mobilnosti učnega osebja: učitelji in vodje usposabljanja so mobilni na študijskih obiskih, na izmenjavah, na pripravljalnih in spremljevalnih obiskih ter pri skupnem projektne delu. Omenjenim vrstam mobilnosti je skupno to, da gre za kratka obdobja in potrebo po nadomeščanju.

Predstavil je definicijo kakovosti v mobilnosti, ki bi lahko vključevala več dejavnikov: izboljšano znanje, novo pedagoško prakso, močnejša transnacionalna partnerstva in ustvarjanje skupnih projektov. Pokazal je tudi, da je možno meriti vpliv mobilnosti s pomočjo vprašanj, ali je organizacija uvedla nove učne načrte, ali se je mobilnost študentov zato ustrezno povečala, ali so bile vzpostavljene nove mednarodne dejavnosti, ali so vidne strukturne spremembe in ali so se izboljšale posameznikove možnosti za zaposlitev.

Dr. Kristensen je predstavitev zaključil z nizom meril kakovosti za pobude mobilnosti učnega osebja:

- mobilnost je del organizacijske strategije;
- za mobilnost so zastavljeni jasno opredeljeni cilji, skladni z organizacijskimi potrebami po učenju;
- udeleženci v mobilnosti in gostiteljske organizacije se izbirajo skladno s splošnim namenom in potrebami;
- namen in oblika, posameznik in organizacija so združljivi;
- dodeljena so ustrezna sredstva – tako javno financiranje kot sredstva organizacije;
- načrta širjenja in uporabe rezultatov sta jasna;
- kompetence, ki jih pridobijo udeleženci, so priznane.

Panelisti so razpravo pomagali spodbuditi z več izhodišči:

- Mobilnost izboljšuje institucijo in jo je torej treba razvijati kot pravilo ali predpis znotraj organizacije. Izobraževalne organizacije bi morale na mobilnost gledati kot na usposabljanje ob delu ali trajni poklicni razvoj učiteljev in vodij usposabljanja. Etika izobraževalne organizacije bi morala kot vodilo upoštevati pravico vsakega učitelja, da se udeležuje programov mobilnosti, kar je del njegovega razvoja.
- Organizacije bi morale uvideti, da je mešanje disciplin in strokovnih izkušenj gonilo znanja, saj se tako širijo in izboljšajo perspektive.
- Z večjo internacionalizacijo, ki bi bila vsaj delno dosežena z mobilnostjo učnega osebja, bi lahko prišli do standarda merila uspešnosti, s katerim bi lahko izboljšali kakovost dejavnosti.
- stališča projekta je na mobilnost mogoče gledati kot na ključno gonilo motivacije osebja, izmenjave strokovnih izkušenj in dobre prakse v stroki ter dodajanje vrednosti podjetju in kakovosti izvajanja storitev.

V **razpravi delovne skupine** je bilo poudarjenih več točk v zvezi z učinki mobilnosti učnega osebja:

- razvijanje mednarodnih odnosov in kulturne izkušnje, krepitev mednarodnega sodelovanja;
- identifikiranje dobre prakse ob izmenjavi znanja in strokovnih izkušenj;
- prenos inovacij v teoriji izobraževanja in nudenje rešitev za izobraževalne izzive;
- dostop do strokovnih izkušenj, ki v matični državi niso na voljo;
- nudenje poklicnih priložnosti;
- motiviranje razvoja upravljanja kakovosti celotne šole;
- mobilnost učnega osebja ima pozitivne učinke tako na srednjeročne kot tudi dolgoročne cilje organizacije;
- pozitiven imajo celo negativne izkušnje.

V razpravi je bilo omenjeno tudi, da je treba premagati ovire na področjih, ki so povezana z vprašanji, kako:

- vključiti dejavnosti posameznikov v organizacijsko in nacionalno strategijo ali strategijo EU (makrostrategijo);
- agotoviti formalno priznavanje učnih dosežkov mobilnosti osebja;
- motivirati učno osebje, da bi sodelovalo;
- premagati praktične težave pri uvajanju pobud mobilnosti.

Sprejetih je bilo več **priporočil za Evropsko komisijo in za posamezno nacionalno politiko** – treba je:

- vpeljati strategijo za mobilnost učiteljev;
- razviti in upoštevati listino kakovosti za mobilnost;
- razviti ogrodje za priznavanje strokovnega razvoja, povezanega s programi mobilnosti;
- nuditi podporo za kratkoročno mobilnost;
- razviti nove mednarodne dejavnosti (tudi študije učinkov);
- poskrbeti za platformo za nadaljnji razvoj in širjenje informacij o mobilnosti učnega osebja ter njenih koristi.

Sprejeta so bila tudi druga **priporočila za posameznike in njihove organizacije** – treba je:

- integrirati mobilnost učnega osebja v strategijo razvoja organizacije;
- zasnovati vsebino spopolnjevanja tako, da bo zadovoljila tako potrebe posameznikov kot tudi organizacije;
- sprejeti strategijo razširjanja in uporabe rezultatov (z dejavniki), ki bodo vključevala znanje in izkušnje, pridobljene z mobilnostjo;
- zaveza organizacije k upoštevanju in realizaciji določil listine kakovosti za mobilnost.

Delovna skupina je sklenila razpravo s sprejetjem ključnih **komponent listine kakovosti za mobilnost**:

- mobilnost učnega osebja je integrirana v strategijo razvoja organizacije;
- vsebina spopolnjevanja je zasnovana tako, da zadovolji potrebam posameznikov in organizacij;
- ugotovljen je vpliv mobilnosti na organizacijo z merili učinkovitosti za udeležence in organizacijo;
- priznanje in akreditacija učnih dosežkov (mobilnosti) vplivata na trajni strokovni razvoj;
- pomembna sta razširjanje rezultatov in vpliv pobud mobilnosti.

ZAKLJUČKI

Na zaključnem delu konference sta poročevalca delovnih skupin povzela zaključke delovnih skupin, ki so navedeni zgoraj.

Odile Quintin je nato podala mnenje o dosežkih konference. Pozdravila je razprave, ki so potekale med konferenco, in oznanila, da bo program EU Vseživljenjsko učenje še naprej podpiral mobilnost in njene prednosti. Comenius bo uvedel novi akciji: Comenius Regio, ki bo podpiral čezmejna lokalna in regijska partnerstva že v letu 2009; akcija Comenius mobilnost posameznih dijakov bo stekla leta 2010. Program Grundtvig bo ponudil nov, bolj prilagodljiv načrt obiskov osebja in novih priložnosti za odrasle učence. Treba se bo potruditi in iti v korak z veliko potrebo po dejavnostih v programu Erasmus, pripravljati pa se tudi akcija v podporo mobilnosti posameznikov za vaje.

Quintinova je nanizala naslednja priporočila za izboljšavo kakovosti in količine različnih oblik mobilnosti v bližnji prihodnosti:

- Evropskim državljanom je treba pokazati konkretne rezultate in koristi programov in politike mobilnosti.
- Mobilnost mora postati dostopnejša ter sestavni del izobraževanja in usposabljanja. 'Okno mobilnosti' mora postati običajni del usposabljanja, povsem priznano in integrirano.
- Izboljšane priprave na učenje jezikov, boljša podpora za namestitve in vodenje v novem učnem okolju bodo prispevali k večji učinkovitosti učenja v novem okolju.
- Zelo dobrodošla bi bila podpora držav članic, npr. z zagotavljanjem finančnih sredstev za nadomeščanje učiteljev, medtem ko so v tujini.
- Potrebne so inovativne in alternativne metode za financiranje mobilnosti, z dotacijami ali s posojili. Različne vrste financiranja na evropski, nacionalni, regijski, lokalni oziroma zasebni ravni bi morale biti bolje opredeljene. Po eni strani bi morale biti nacionalne pobude, ki so študentom nudile dodatno podporo poleg evropskih dotacij, za zgled, po drugi strani pa Komisija in Evropska investicijska banka iščeta načine, kako bi študentom omogočili posojila, da bi mobilnost postala dostopnejša.
- Mobilnost mora veljati za privlačno: pri oblikovanju novih učnih načrtov je treba pristojne v ustanovah za izobraževanje spodbujati, da vključijo obdobje v tujini kot ključno zahtevo, kjer je to mogoče.

Za zaključek je Quintinova dejala, da imajo pomembno vlogo pri ustvarjanju partnerstev za podpiranje mobilnosti in pritegovanju podjetij v akcije mobilnosti ter njihovo financiranje nacionalne agencije v državah članicah, ki nastopajo kot ambasadorke mobilnosti. Podjetja morajo biti motivirana za nudenje priložnosti mobilnosti, Evropski socialni sklad pa bi lahko bil orodje, ki dopolnjuje različne akcije mobilnosti. Zagovarjala je tudi mnenje, da morajo vsi udeleženci konference podpirati mobilnost kot nekaj običajnega.

Mirko Zorman, predsedujoči Odbora za izobraževanje pri Svetu EU, je govoril o tem, kako zelo pomembna za EU sta mobilnost in program Vseživljenjsko učenje. Poudaril je, da je potreben nov pristop k izobraževanju in usposabljanju, da bi se lahko soočili z novimi globalnimi izzivi in zahtevami gospodarstva. Pri omogočanju takega pristopa ima mobilnost pomembno vlogo.

Dr. Dušan Lesjak, državni sekretar na Ministrstvu za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo Republike Slovenije, je konferenco uradno zaključil s sprejemom za delegate.

Slovensko predsedstvo EU 2008
Slovenian Presidency of the EU 2008
La Présidence slovène de l'UE 2008

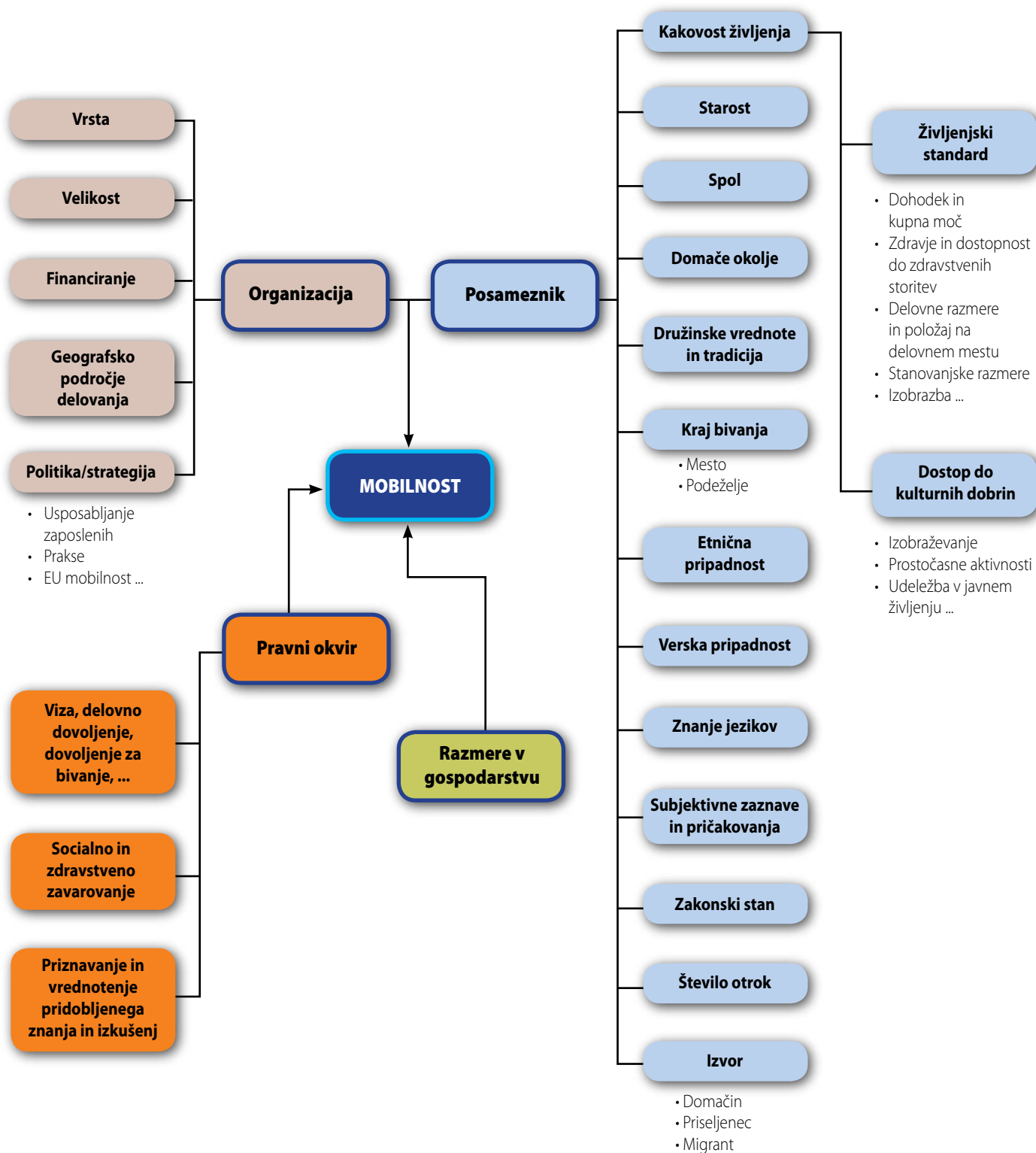
Konferenca "Kakovost v mobilnosti programa Vseživljenjsko učenje"

13/06/2008	
8.00	<p>Razstava <i>Predstavitve 15 nagradjenih projektov in 10 slovenskih nominiranih projektov v predverju konferenčne dvorane</i></p>
9.00 -11.00	<p>Otvoritev konference in podelitev priznanj <i>Otvoritveni govor dr. Milana Zvera, ministra za šolstvo in šport Republike Slovenije</i></p>
	<p><i>Uvodni nagovor gospoda Jána Figela, evropskega komisarja za izobraževanje in kulturo: Vizija mobilnosti po letu 2010 – s perspektive Evropske unije</i></p>
	<p>Podelitev priznanj <i>Priznanja najboljšim projektom mobilnosti v 5 kategorijah; priznanja bosta podelila gospod Ján Figel in dr. Milan Zver</i></p>
11.00 -11.30	ODMOR ZA KAVO IN NOVINARSKA KONFERENCA
11.30 -12.45	Plenarni del
	<p>Ujemi perspektivo — Mobilnost širi obzorja</p> <ul style="list-style-type: none"> • Odile Quintin, generalna direktorica, Direktorat za izobraževanje in kulturo Evropske komisije: <i>Mobilnost ustvarja priložnosti</i> • Prof. Maria João Rodrigues; predsedujoča Forumu o mobilnosti v EU: <i>Rezultati Ekspertne skupine za mobilnost</i> • Prof. Aleksandra Kornhauser Frazer: <i>Kakovost mobilnosti z vidika posameznika</i>
12.45 -14.00	KOSILO
14.00 -16.30	Delovni skupini (vzporedni)
	<p>Mobilnost za vse — premagovanje ovir <i>Spodbujanje mednarodne mobilnosti prek povečanja dostopnosti mobilnosti za vse udeležence; katere ovire obstajajo, kako jih lahko premostimo, ali lahko oblikujemo nove priložnosti s kombiniranjem različnih finančnih in drugih virov in s premostitvijo družbeno-ekonomskih razlik?</i></p>
	<p>Mobilnost izobraževalcev — vodilo sprememb <i>Spodbujanje kakovosti in vpliva mobilnosti učiteljev, mentorjev, profesorjev; kako izboljšati vpliv njihove mednarodne mobilnosti na organizacije in sistem izobraževanja; kako spodbuditi vodstva institucij, da bi podpirala in priznavala mobilnost posameznikov ter prispevala k trajnosti in njenemu večjemu učinku; kakšna oblika mobilnosti je primerna za doseganje želenega učinka.</i></p>
16.30 -17.00	ODMOR ZA KAVO
17.00 -17.45	<p>Zaključna slovesnost Odile Quintin, generalna direktorica, Direktorat za izobraževanje in kulturo Evropske komisije, Mirko Zorman, Predsedujoči Odbora za izobraževanje, Svet EU in poročevalca delovnih skupin: <i>Zaključki in priporočila</i></p>
17.45	<p>Zaključni sprejem, gostitelj dr. Dušan Lesjak, Državni sekretar, Ministrstvo RS za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo</p>

Družbeno-ekonomski dejavniki, ki lahko vplivajo na mobilnost posameznika

MOBILNOST OSEBJA

